

snímati se, snímám se	natáčet se (o filmu)
šibati, -ām	švihat, bičovat, šlehat
třbuh m	břicho
úbrzo	brzy, záhy
uključivati, uključujēm	zde: zapínat, zapojovat
usrèdsrèden, -a, -o	soustředěný
uznèmlren, -a, -o	znepokojený, neklidný
vějati, -ēm	vanout, vlát
vôd m	vedení
elèktrični v.	elektrické vedení
vřteti se, -im se	vrtět se, točit se
vúci, vúčēm	vléci, tahat
zabíjati, zàbíjām	zatloukat, zarážet
zakašnjènje s	zpoždění
zakoráčiti, -kòráčim	vykročit
zaptiven, -a, -o	přidušený
zàstajati, -jēm	zastavovat se
zdèpast, -a, -o	zavalitý, podsaditý, tlustý
zámirati, -ēm	doznívat, zanikat
žbùn m	keř

B/ Mluvnice

Souvětí

Složene rečenice

V srbocharvátštině, stejně jako v češtině, se jednotlivé jednoduché věty mohou spojovat ve vyšší mluvnický celek - souvětí. Vzájemný vztah jednotlivých vět v souvětí může být dvojí:

1. Věty mohou být ve vzájemném souřadném syntaktickém vztahu; souvětí je tvořeno spojením vět hlavních. Jde o souvětí souřadné, parataktické (napředne ili nezávisno-složene rečenice, parataksa).
2. Věty mohou být ve vztahu syntaktické závislosti, kdy se jedna věta hlavní spojuje s jednou nebo několika větami vedlejšími. Jde o souvětí podřadné, hypotak-

tické (zavisne rečenice, hipotaksa).

Souvětí souřadné

Naporedne ili nezavisno složene rečenice

Souvětí souřadné je spojení vět, které nejsou na sobě mluvnicky závislé. V souvětí souřadném jsou věty spojeny buď spojkami (syndetická souvětí), nebo stojí vedle sebe bez jakýchkoliv spojek (asyndetická souvětí). Souřadná souvětí lze v srbocharvátštině rozdělit podle jejich vzájemného poměru do několika skupin:

- a) slučovací (sastavne, kopulativne),
- b) důsledkové (zaključne, konkluzivne),
- c) odporovací (suprotne, adverzativne),
- d) rozlučovací (rastavne, disjunktivne),
- e) omezovací (isključne, ekskluzivne).

Souvětí slučovací

Sastavne (kopulativne) rečenice

Slučovacími souvětími se rozumí taková spojení vět, v nichž se věty k sobě obsahově přiřazují jako sobě rovné.

Snimatelj i njegovi pomoćnici ćute i s napetom pažnjom prate svaki pokret konja i jahača.

Jednota obsahu těchto vět se realizuje tak, že buď je podmět ve všech větách totožný, stejný, nebo se slovesné děje vyjádřené v jejich přísudcích realizují sukcesivně (v posloupnosti), nebo probíhají současně, za stejných okolností, stejným směrem apod.

Stevan gubi ravnotežu, pada s dorata.

Ja ga nisam videla, niti znam gde je.

Ekipa je sve pripremila i snimanje je moglo da počne.

On je čitao knjigu snimanja i pravio zabeleške sa strane.

Věty v slučovacím souvětí nemusí být k sobě přiřazeny

pomocí spojek. Pokud se jimi vypočítávají děje, resp. stavy, které se přisuzují témuž podmětu, nejčastěji se používají bez nějakého vnějšího znaku spojení, tzn. bez spojek. Výjimku činí poslední věta souvětí, která se může spojovat spojkou "i". Pokud se v slučovacím souvětí nevyskytuje spojka, klade se mezi jednotlivé věty čárka. Výjimku činí poslední věta se spojkou "i", která se čárkou neodděluje.

Konji se propinju, njište, beže u šumicu.

Životinje se otimaju, dižu gubice put neba i njište.

Věty v souvětí slučovacím se mohou spojovat:

a) spojkou "i"

1. Věty slučovací se spojkou "i" obvykle označují děje stejného směru, které mohou být vzájemně spjaty současnou realizací, uskutečněním děje na stejném místě, často i stejným podmětem. Mohou však vyjadřovat i posloupnost dějů.

Kraj kamere stoji snimatelj i određuje zadatke pomoćnicima.

Steva prihvati konja i pope se na njega.

2. Spojka "i" může označovat i slučovací povahu dějů nebo stavů různých podmětů.

Uzana staza odbija se niza strminu i Tedi zakorači prvi.

b) Spojkami "ni-ni", "niti-niti"

Tyto spojky uvádějí záporné věty a vyjadřují negaci toho, co vyjadřují přísudky daných vět.

Niti idem s tobom, niti mi to pada na pamet.

Niti te volim, niti hoću da se udam za tebe.

Ni što snio, ni pričati umem.

Na rozdíl od češtiny se v srocharvátštině používá po spojkách "niti" a "ni" kladný tvar přísudkového slovesa (srovn. Niti znam kad će doći, niti me to interesuje. - Ani nevím, kdy přijde, ani mne to nezajímá.).

c) Spojkou "pa"

Spojka "pa" se používá pro vyjádření těsnějšího slučovacího vztahu mezi větnými obsahy. Věty spojené touto spojkou bezprostředně v časovém sledu na sebe navazují. Ve většině případů se této spojkou používá pro spojení pouze dvou vět, přičemž druhá věta vyjadřuje (ale nemusí vyjadřovat) určitý odstín důsledkového vztahu. Věty, které bezprostředně na sebe navazují, se neoddělují čárkou. Pokud druhá věta vyjadřuje určitý důsledkový vztah, odděluje se od první čárkou.

Obuče kostim pa krenu na snimanje.

On mu mahnu rukom pa se okrete ekipi.

Stevan je kasnio, pa su svi morali da ga čekaju.

d) Spojkou "te"

V případech, kdy obsah druhé věty vyplývá z obsahu první jako důsledek z příčiny, se slučovací věty spojují spojkou "te" a oddělují se čárkou.

Film je odlično bio primljen, te je odmah snimljen i drugi deo.

Spojka "te" se může použít i jako synonymum ke spojce "i". Dnes se této spojkou jako vnějšího znaku spojení čistě slučovacích vět málo používá.

Mnogo sveta stoji te gleda.

Snimatelj i njegovi pomoćnici okupili se oko kame-
re te se dogovaraju.

Souvětí důsledková

Zaključne (konkluzivne) rečenice

Důsledkové věty lze do určité míry chápat jako podskupinu slučovacích vět, protože jsou v obdobném syntaktickém vztahu jako věty slučovací. Jejich specifikum spočívá v jejich významu: druhá věta je přirozeným důsledkem toho, co obsahuje věta první. Tyto věty se vzájemně spojují stejným způsobem jako slučovací, a je-li třeba důsledek zvláště zdůraznit, mohou se použít modální částice: prema tome, stoga,

..dakle, sigurno, valjda, s obzirom na to apod. Věty v sou-
větí důsledkovém se vždy oddělují čárkou.

Filmska ekipa odlično radi, film će biti dobar,
Stevan je bio pozorišni glumac, stoga se nije
dobro snašao na filmu.

Počeo je da pada sneg, dakle, opet ne možemo da
snimamo.

Stevan nije umeo da jaše, prema tome morao je da
padne.

Režiser je zahtevao da se scena ponovi, valjda je
hteo da postigne maksimum.

C/ Cvičení

88A112 Praktička vežba iz gramatike II